

Bo Ossian Lindberg – ikonograf och polyhistor

1937–2021

in memoriam

Under sommaren nåddes vi av beskedet att Bo Ossian Lindberg gått bort. Det kom inte direkt som en överraskning men hans bortgång lämnar oss likafullt med ett stort tomrum, massor av minnen och saknad. Vi är många som har mycket att vara honom tacksamma för, på många olika plan. Inte minst för hans insatser inom den ikonografiska utbildningen och forskningen. Hans epokgörande avhandling om William Blakes bildvärld gjorde honom till en internationell auktoritet på just det området ”Ossian permanently changed the face of Blake studies with his study of the *Job* illustrations.”¹ Men hans undervisning och kompendier i allmän ikonografi spred också kunskaperna till generationer av studerande i flera länder. Han var en högt skattad deltagare i symposier och som granskare av vetenskapliga verk, inte minst för *ICO*:s räkning (fig. 1).

Det har gått närmare ett halvt sekel sedan vi i Lund första gången träffade honom, i Lund 1974, då den nye docenten i konsthistoria presenterades av Oscar Reutersvärd som ”vårt fynd från Finland”. Bakom sig hade ”fyndet” då bl.a. en period som kultur- och nyhetsjournalist på *Åbo Underrättelser*, gedigna forskningar i Åbo domkyrkas byggnadshistoria och avhandlingen om William Blake bildvärld (*William Blake's illustrations to the Book of Job*, 1973). Han var brunskäggyvig, gick mestadels klädd i snickarbyxor och rutiga skjortor med uppkavlade ärmor (fig. 3), och talade en vacker finlandsvenska med många i våra öron ålderdomliga men innehållsrika ord och uttryck. Kort sagt: en främmande fågel i den lundensiska akademimiljön.

Fig. 1. Ossian studerande en predikstol under det ikonografiska symposiet i Kalundborg, Själland, 2002. Foto Lars Berggren.

Bo Haraldsson Lindberg föddes i Åbo 1937 och fick sitt tillnamn Ossian på grund av sin förmåga att berätta historier. En jämnårig granne och vän, tidigare professorn i Engelska vid ÅA, Håkan Ringbom, har berättat om hur barnen i det stora hyreshus (i folkmun ”professorsghettot”) där de bodde samlades på vinden eller i källaren för att lyssna på hans långa, spännande historier där fantasi och verklighet vävdes samman på ett sätt som trollband lyssnarna. Sak samma hände med studenterna i Lund och Åbo; hans föreläsningar blev snabbt konstvetenskapens mest välbesökta.

Ossian hade många strängar på sin lyra. Han var tidigt en praktiskt utövande bildkonstnär, något som ledde till studier i måleriteknik och konstförfälskning. Bland de nyheter han införde vid lundainstitutionen var kurser i måleriteknik, där eleverna fick lära sig från grunden hur en målning, en skulptur eller ett grafiskt blad kom till. Detta utgående från hans ingående litteratur- och

Fig. 2. Bo Ossian Lindberg, William Blakes vision av "The Ancient of Days" 1793. Målning i akryl på duk, utförd i Lund ca 1980. Foto Lars Berggren 2012.

arkivstudier, egna experiment och egen verksamhet som bildkonstnär och illustratör. Vilka pigment som används i målningar från olika tider, var, när och hur de applicerades, på vilka underlag – allt sådant klargjordes inte bara i teorin utan i handfast praktik. Den stora utställningssalen högst upp i universitetshuset förvandlades till en gammaldags konstnärsverkstad, där man rev färgpigment, grunderade linnedukar och pannåer, målade med laserande skikt – och studerade gamla och nya konstverk med mikroskop och i ultraviolett belysning. En annan nyhet var kursen i byggnadsdokumentation, där studenterna inte bara undervisades i arkitekturbeskrivning och -terminologi utan från grunden fick lära sig hur man mätte upp och dokumenterade äldre byggnader och dessutom fick omsätta kunskaperna i praktiskt fältarbete.

Men allt var inte "hands on", långt därifrån: ikonografi, bildanalys och konstteori tillhörde alltid Ossians centrala intressen, och han förstod att kombinera dem med sina kunskaper på en lång rad andra områden. Hans breda språk-

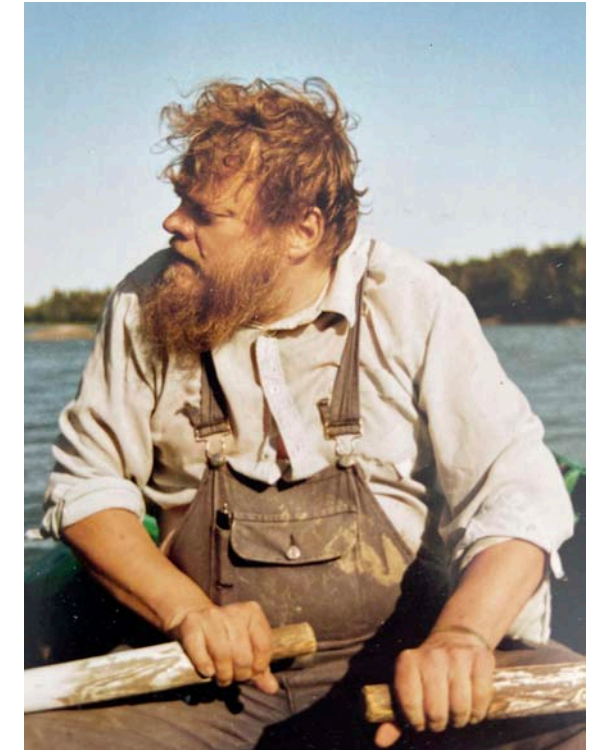

Fig. 3. Ossian roende i Åbolands skärgård, sommaren 1992. Foto Magdalena Lindberg.

kunskaper, en bred och djup allmänbildning, omfattande allt från teologi och astronomi till geologi och evolutionslära, i förening med en ständig nyfikenhet, ett öppet sinnelag, skarp analytisk förmåga och ett allmänt gott omdöme, gjorde att han för många elever inte bara blev en utomordentlig lärare och handledare utan en vetenskaplig förebild.

I Lund kom Ossian att stanna i två decennier, först som docent och, när den anställningsformen avskaffades, som lektor i konstvetenskap. Därefter kallades han tillbaka till sitt *alma mater*, Åbo Akademi, där han påbörjat sina studier i konsthistoria för Lars-Ivar Ringbom 1955. Han efterträdde där den hastigt bortgångne Sixten Ringbom på professorsstolen i konstvetenskap. Kvar i Sverige lämnade han en svärm av lärjungar vilkas vetenskapliga ideal formats under hans egid och som idag är spridda över hela landet och dess vetenskapliga institutioner.

Detsamma kan sägas gälla för Finland, där Ossian kom att verka som pro-

Fig. 4. Bo Ossian Lindberg, "Vitfläckiga apbjörnar i djungel". Målning i akryl på duk, utförd i Åbo 2012. Foto Lars Berggren.

fessor fram till pensionen 2002. På den posten efterträddes han 2003 av under-tecknad, som varit hans elev i Lund och under ett antal år nu bistods av honom på många olika sätt. Han introducerade mig till och i den akademiska miljön i Åbo, undervisade och handledde kurser och studerande, fungerade som vetenskaplig rådgivare och samtalspartner – och forskade. Han recenserade och granskade avhandlingar, skrev artiklar om konstförfalskning och William Blake, och kompendier för de studerande i konstvetenskap; den sista större vetenskapliga publikationen blev en svensk översättning av Cennino Cenninis *Boken om målarkonsten* (utgiven tillsammans med Karin Forsberg), skriven i Florens kring 1400, och grundläggande för förståelsen av det medeltida måleriet och dess förutsättningar. För forskningen om Cennini hade han f.ö. under 1980-talet bott en längre tid i Rom, med kortare vistelser i Colle di Val d'Elsa och Florens för arkiv- och monumentstudier.

Själv kombinerade Ossian tidigt vetenskap med konstnärskap. I likhet med sina föregångare i Åbo, Josef Strzygowski och Lars-Ivar Ringbom, ansåg han att avtecknandet var en viktig del av forskningsprocessen som garanterade att konstvetaren verkligen såg *hela* sitt forskningsobjekt, och inte bara valda delar av det. Och han tecknade och målade ständigt. Sina egna och andras skrifter illustrerade han ofta med rekonstruktioner, och under föreläsningarna ritade han hela tiden på den svarta tavlan – enligt studenterna föreläste han inte utan ritade och berättade. Sin egen upplevelse av William Blake visualiserade han i ett flertal målningar i stort format (fig. 2), utförda under tiden i Lund, där de också ställdes ut i konstföreningens lokaler. När han efter pensionen fick mera tid för att måla flödade fantasin fritt och vad som då fyllde dukarna var ofta urtida landskap, inte sällan befolkade av förmänniskor och olika fantastiska varelser, inspirerade av bland annat studierna i paleontologi, geologi och evolutionslära (fig. 4). I bokhyllan fanns både Darwins *On the Origin of Species* och Yuval Noah Hararis *Sapiens* – och det mesta av värde som publicerats mellan dem.

Det är inte bara i Finland och Sverige som vi sörjer en god vän, en inspirerande lärare och en på många sätt enastående forskarkollega. Ossian hade ett omfattande nordiskt och internationellt kontaktnät och även de som i Italien, England och USA inom olika projekt samarbetade med honom känner säkert samma saknad och tomhet som vi. En sann ikonograf och polyhistor har gått ur tiden – finns det nu överhuvud taget flera av hans sort kvar?

Lars Berggren

1 Morton D. Paley, "All his neighbourhood bewail his loss": Bo Ossian Lindberg, 1937-2021, *Blake. An Illustrated Quarterly*, vol 55:1 (<https://blakequarterly.org/index.php/blake/index>).